

Драган Хамовић

ТАМНИМ ДУБИНАМА ГОВОРА

Дејан Алексић: *Пошћуни јовор*,
едиција *Рајковићево вече поезије*, Пљевља, 1995.

Нови књижевни гласови, ма колико вредни били, који се појаве у окружењу неке другачије »генерацијске приче«, те се и зато не могу лако привести пословичном критичком разврставању, неретко остану превиђени, нехатно скрајнути. С друге стране, и они мање особени аутори које носи струја тренутка изборе некакво место. Дабогме, нико се озбиљан у књижевности не клади на тренутак, али је исто тако знано колико примерен пријем одређеног аутора у времену појаве може, у оба вредносна смера, одредити даљи развој дела и судбину ствараоца.

Овај кратак уводни екскурс предузет је да, уз искрен поздрав првој песничкој књизи Краљевчанина Дејана Алексића (1972), изрекнемо и извесну зебњу: хоће ли ова поезија бити критички (= читалачки) прихваћена сагласно подстицајности и респектибилним дометима збирке *Пошћуни јовор*. Јер песничка претходница на коју се ослања, традиција у којој се препознаје, јесте она коју легитимишу песници чије присуство уистину значи залог зрелине и снаге српске поезије, као и њене укључености у шири песнички контекст, али – некоме ће ово што следи иза *али* бити пресудно – њихове поетичке конституције припадају неком претходном књижевноисторијском одељку. По схематизму у схватању тока књижевне еволуције, неотклоњивом код извесних књижевних духова, чињеница да је доминантно место једне поетичке парадигме ствар прошлости, да су потом уследиле поетике

другачије и опозитне, прихвата се као искључиви доказ да је та пређашња парадигма дефинитивно, занавек обавила свој део посла. Као да, уосталом, није теоријски јасно уочен механизам по коме нека доминантна стилска појава буде временом сметнута на маргину, да тамо поборави и сачека своје ново време, нове разлоге и оквире. Као да управо књижевне индивидуалности не ремете аутоматизам књижевне историје, а нарочито кад су им полазишта установљена у начелима која се с разлогом не базирају на ћуди времена.

Дејан Алексић је од оних песника који очито сматрају да је доба бурне, у основи – продуктивне, конфронтације традиционалних и модерних песничких начела прошло, те да је нужно остварити плодотворан сусрет многих, често противуречних, искустава, стечених у силној страсти трагања којом се овековена поезија одликовала. Ствар је у овом: успоставити динамичко, сукобно јединство сила афирмације и оспоравања унутар лирских структура. Тако шта успостављају и они песници код којих се Алексић очевидно задуживао. Читајући Алексићеве песме досећемо се оне рефлексивне димензије певања одређене развијеном културном самосвешћу и подвучене бригом за облик, коју налазимо код Ивана В. Лалића, као што се опомињемо и раичковићевског напора да се душевне танчине с несвакидашњом прецизношћу изразе. Песме Дејана Алексића садрже одјеке бројних других читалачких општења, лектира овде делује као иманентни чинилац, који побуђује стални интертекстовни дијалог, непаметљив али довољно присутан.

Алексића препознајемо као једног од настављача неосимболистичке оријентације у српској поезији, која из свакидашње емпирије смера у дубину искуствености песме. Исто тако, непатворено лирска нарав Алексићевог певања оглашава се у истицању никада решивог односа субјекта и егзистенцијалног окружења, и то у сасвим базичној поставци тога односа, детерминисаног елементарним збиром страхова. Примера ради, кроз први део збирке *Поштом и њавор* консеквентно се провлачи осећање онтолошког бескућништва. Императив гонетања, читања света, што подразумева и субјекта самог, прворазредно одређује поезију Дејана Алексића.

Песник посеже за формалним оквиром везаног стиха не да би се уљуљкао у сигурности метричке матрице, него напротив, да би поставио креативне лимите вербалној маси чија стихијност увек прети – и стиховном облику и лирском значењу које се обликује. Тежња за редукцијом, и у слободном стиху који у средишњем циклусу збирке користи, тим је неопходнији ако знамо да тематска садржина ове поезије обухвата тако неодређен, мутан и таман простор унутарњих токова бића, његовог пријема и реакција на иритације из спољашњег света, уз настојање да се непрестано промишља место и пут субјекта, суштина те позиције и тога пута. Пут ка сржи истовремено значи удаљење од појавног света, његове слике трансформишу се до мање или веће непрепознатљивости. Поменута сликовна трансформација дешава се и услед укрштаја чулних са менталним сликама, које с продором песничког занимања у дубину све више добијају на претежности у простору песме. Алексић управо моделује низове слика запре-

тених, тамне изразитости, које носе интригу, подстичу пажљивог читаоца да спусти своје умне сонде и упали умне лампе да би спознавао оне мање доступне крајеве значења. Такво, удубљеније читање поезије открива саставке једне густе, вешто плетене семантичке мреже која разапиње своје нити између неслућених тачака, асоцијативно спреже слике и појмове у нарочите спојеве. Медитативност песама Дејана Алексића, његова мислилачка и интроспективна склоност значи кретање на увек одвећ деликатном подручју, захтева од аутора ванредну обазривост и старање да се избегне како сентенциозна једнослојност значења, тако и мутна неартикулисаност исказа. Песнички поглед Дејана Алексића управљан је унутарњим нивоима сопства и света, тако да ове песме могу изгледати непривлачне онима који од поезије траже представе из животне непосредности, а тако нешто новија поезија у предовољној мери нуди. Заправо, новијој песничкој продукцији, барем њеном доминантном делу, више није у занимању да истражује несигурне и тамне стазе говора и бића, ради макар и тренутних осветљења оних непојамних и никад до краја објашњивих предела човека и човечног. А то и јесте у специфичном делокругу песништва, и ако се тога поезија одриче, мало шта јој битно остаје у рукама.

Дејан Алексић, збирком *Пошљиви јовор*, представио се као један од оних одважних, али изнад свега скрупулозних аутора, што (мимо свих околности) теку за својим дубоким потицајем, с добрим изгледима да га ни убудуће не изневери. У времену када је естетика интелегентног импровизаторства загушила много штошта песничког, један овакав аутентичан глас пуног песничког посвећења и обликовног усредсређења одиста охрабрује.